

Sygn. akt V CSK 221/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)
SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)
SSN Zbigniew Strus

w sprawie z powództwa Spółdzielni "E."
z udziałem interwenientów ubocznych W.M. i G.D.
przeciwko j Spółdzielni Mieszkaniowej o zapłatę,
i z powództwa wzajemnego Spółdzielni Mieszkaniowej
przeciwko Spółdzielni "E."
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 4 października 2007 r.,
skarg kasacyjnych interwenientów ubocznych W.M. i G.D.,
działających na rzecz strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 22 listopada 2005 r., sygn. akt [...],

- 1. oddała skargi kasacyjne;**
- 2. nie obciąża skarżących kosztami postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Spółdzielnia „E.” domagała się zasądzenia od pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej w M. kwoty 226.036,06 zł tytułem zapłaty wynagrodzenia za roboty ociepleniowe dotyczące budynków nr 1, 3 i 5 przy ul. B. w M. oraz kwoty 51.726,30 zł tytułem skapitalizowanych odsetek z odsetkami za opóźnienie w płatności za roboty zapłacone z opóźnieniem, a wykonane przy ul. S. 35 i B. 1, 3 i 5 w M. Pozwana główna, a powódka wzajemna Spółdzielnia Mieszkaniowa w pozwie wzajemnym domagała się zapłaty od powódki głównej - pozwanej wzajemnej kwoty 195.900 zł tytułem zwrotu świadczeń dotychczas wypłaconych za ocieplanie budynków oraz z tytułu odszkodowania na poczet kosztów ponownego ocieplania budynków.

Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 31 grudnia 2004 r. zasądził od pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej na rzecz powódki kwotę 148.454,06 zł z odsetkami od kwot i dat wyspecyfikowanych w punkcie I.1 wyroku, zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 51.726,30 zł tytułem skapitalizowanych odsetek z ustawowymi odsetkami od kwoty 33.590 zł od dnia 8 października 1992 r. i od kwoty 18.136,30 zł od dnia 1 lutego 1993 r., oddalił powództwo główne w pozostałej części, zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 13.563,32 zł oraz na rzecz interwenienta ubocznego G.D. kwotę 5.100,27 zł, a na rzecz interwenienta ubocznego W.M. kwotę 5.476,80 zł. Sąd Okręgowy oddalił powództwo wzajemne, zasądził od powódki wzajemnej Spółdzielni Mieszkaniowej w M. na rzecz pozwanej wzajemnej Spółdzielni „E.” kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony zawarły w dniu 24 kwietnia 1989 r. umowę nr 308/89, w której powódka główna zobowiązała się wykonać ocieplenie ścian zewnętrznych budynku mieszkalnego w M. przy ul. S. 35, a pozwana zapłacić wynagrodzenie w kwocie ustalonej w zatwierdzonym przez inspektora nadzoru kosztorysie wynikowym w ciągu 14 dni. Podobne umowy strony zawarły w odniesieniu do budynków przy ul. B. nr 1, 3 i 5 w M. Roboty określone w umowie i aneksach zostały wykonane w terminie i odebrane przez pozwaną protokołem z dnia 10 listopada 1989 r., a kosztorys wynikowy

zatwierdzono do kwoty 332.084.214 starych zł. Podobnie jak w wypadku umowy nr 30/89, także w odniesieniu do kolejnej umowy nr 55/1/89 strony kolejnymi aneksami podwyższały ogólny koszt robót - łącznie w wypadku tej drugiej umowy do 500.000.000 starych zł. Roboty ociepleniowe były finansowane z umarzalnego kredytu bankowego zgodnie z uchwałą Rady Ministrów nr 260/81, co uprawniało bank do kontroli wykonanych robót. W wyniku takiej kontroli przeprowadzonej w dniu 29 stycznia 1989 r. stwierdzono nieprawidłowość polegającą na użyciu do ocieplania budynku płyt z wełny mineralnej o grubości 3 cm powstałych z przecięcia płyt o grubości 6 cm. Tego rodzaju technologia była wadliwa. Wadliwe było także umocowanie materiału izolacyjnego. Na dochodzoną pozewem kwotę składają się niezapłacone faktury oraz odsetki w kwocie 51.726,30 zł. Z ekspertyz opracowanych na zlecenie pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej w M., już po kontroli dokonanej przez bank, wynikało, że teoretycznie, przy spełnieniu obowiązujących warunków technicznych opracowanych w projekcie technicznym przez „M.” mogła być zastosowana do ocieplenia budynków wełna mineralna o grubości 3 cm. Jednakże stosowanie płyt uzyskiwanych przez rozdzielanie na budowie płyt o większej grubości nie zgodne było z wytycznymi zawartymi w świadectwie Instytutu Techniki Budowlanej nr 533/88 oraz zasadami sztuki budowlanej. Pomimo tego w protokole odbioru robót przy budynkach Nr 1, 3 i 5 przy ul. B. z dnia 4 maja 1990 r. stwierdzono, że roboty zostały wykonane dobrze, z usterkami wymienionymi w załączniku nr 2 do tych protokołów. Strona pozwana nie wystąpiła w związku z robotami ociepleniowymi z żadnym roszczeniem do strony powodowej aż do dnia 6 marca 1995 r. Sąd Okręgowy ustalił, że wynagrodzenie należne powódce za roboty ociepleniowe wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej według stawek i cen ustalonych przez strony w styczniu 1990 r. powinno wynieść dla budynków nr 1, 3 i 5 przy ul. B. w M. łącznie 471.297 nowych zł. Wartość robót koniecznych do usunięcia wad wykonanego docieplenia w cenach z tej samej daty wynosi dla wspomnianych budynków łącznie 69.357 nowych zł. Uwzględniając okoliczność, że pozwana dotychczas wypłaciła powódce kwotę 189.931,40 zł do dopłaty pozostawałaby kwota 281.365,60

zł. Powódka, po ograniczeniu żądania pozwu, dochodzi jedynie kwoty 226.063,06 zł. Sumę tę należy, zdaniem Sądu, pomniejszyć o 69.357 zł stanowiącą równowartość kosztów niezbędnych robót poprawkowych oraz o kwotę 8.252 zł stanowiącą równowartość materiałów dostarczonych powódce do wykonania ocieplenia przez pozwaną. Oznacza to, że pozwana powinna zapłacić powódce dalsze 148.454,06 zł z odsetkami od wymagalności poszczególnych faktur oraz skapitalizowane odsetki dochodzone pozwem.

W ocenie Sądu Okręgowego, żądanie objęte pozwem wzajemnym należało uznać za bezzasadne. Pozwana - powódka wzajemna, w związku z wadliwością robót dociepleniowych, do której zresztą się przyczyniła, wstrzymała się z zapłatą na rzecz wykonawcy sumy wyższej od kosztów robót poprawkowych w dacie odbioru robót. Mimo tego oraz nieskorzystania z zarzutów wynikających z rękojmi za wady dzieła pozwana - powódka wzajemna dotychczas nie usunęła we własnym zakresie wad ani też nie wykazała, że z tego względu doznała jakiejś innej szkody majątkowej.

Wyrok został zaskarżony przez pozwaną - powódkę wzajemną w całości, przez powódkę - pozwaną wzajemną w części oddalającej powództwo o zapłatę dalszej kwoty 77.609 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 40.356,64 zł od dnia 30 kwietnia 1990 r. i od kwoty 37.252,36 zł od dnia 17 lipca 1990 r. oraz w części dotyczącej orzeczenia o kosztach procesu. W takim samym zakresie zaskarżył wyrok interwenient uboczny W.M.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 22 listopada 2005 r.: 1) uchylił zaskarżony wyrok w pkt I.1 w części orzekającej o skapitalizowanych odsetkach co do kwoty 13.792,81 zł z ustawowymi odsetkami od tej kwoty, zniósł postępowanie w tym zakresie i odrzucił pozew w tej części, a poza tym zaskarżony wyrok zmienił: w pkt I.1 w ten sposób, że zasądził od pozwanej - powódki wzajemnej na rzecz powódki - pozwanej wzajemnej kwotę 91.875,68 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 kwietnia 1990 r. oraz kwotę 37.933,49 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 33.590 zł za okres od dnia 8 października 1992 r. do dnia 31 stycznia 1993 r. i od kwoty 37.933,49 zł za okres od dnia 1 lutego 1993 r., w pkt I.3 w ten sposób, że zasądził od powódki - pozwanej wzajemnej na rzecz pozwanej - powódki wzajemnej kwotę

6.067,80 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w pkt I.4 w ten sposób, że zniósł wzajemnie koszty procesu pomiędzy pozwaną - powódką wzajemną a interwenientami ubocznymi; 2) oddalił w pozostałej części apelację pozwanej - powódki wzajemnej; 3) oddalił w całości apelację powódki - pozwanej wzajemnej oraz apelację interwenienta ubocznego W.M.; 4) zasądził od powódki - pozwanej wzajemnej na rzecz pozwanej - powódki wzajemnej kwotę 3.096 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego; 5) zniósł wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego pomiędzy pozwaną - powódką wzajemną i interwenientem ubocznym W.M.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powódka główna, dochodząc w niniejszej sprawie ponownie zapłaty z tytułu skapitalizowanych odsetek kwoty 13.792,81 zł z ustawowymi odsetkami od tej sumy, wystąpiła z roszczeniem, które pomiędzy tymi samymi stronami zostało już prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. wydanym w sprawie [...]. Uzasadnia to zarzut powagi rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Skutkiem takiego stanu rzeczy była konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku w części dotkniętej nieważnością, zniesienie postępowania w tym zakresie i odrzucenie pozwu w tej części (art. 386 § 2 i 3 k.p.c.).

Według Sądu Apelacyjnego, zasadny jest także zarzut apelacji pozwanej głównej sprowadzający się do stwierdzenia, że niedopuszczalne było oparcie kwestionowanego wyroku na opinii biegłego A.K. W przeciwieństwie do biegłego A.Ko., biegły A.K. wypowiadał się na temat zakresu i wartości poszczególnych robót bez dokonania wcześniejszej wizji lokalnej. Stosując metodologię obliczeń zbieżną z metodologią zastosowaną wcześniej przez biegłego A.Ko., biegły A.K. doszedł do odmiennych wniosków co do zakresu niezbędnych robót poprawkowych czy wartości poszczególnych prac. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, opinia biegłego A.Ko. jest w tym zakresie bardziej przekonująca.

Nie można, zdaniem Sądu Apelacyjnego, podzielić zarzutu pozwanej, jakoby powódce w ogóle nie przysługiwało wynagrodzenie za wykonane roboty ze względu na ich wadliwość, a także roszczenie o zapłatę odsetek, skoro negowano zasadność wystawiania faktur korygujących, nie były one

zatwierdzone przez inspektora nadzoru pozwanej, ponadto zaś powódka była uprzedzana o tym, że ze względu na brak decyzji kredytowych z banku wykonuje dalsze roboty na własne ryzyko. Sąd Apelacyjny uznał też, że zarzut naruszenia art. 647 k.p.c. nie jest zasadny.

Dla Sądu Apelacyjnego niezrozumiałe są zarzuty pozwanej kwestionujące zaskarżony wyrok w części zasądzającej od pozwanej na rzecz powódki odsetki za opóźnienie. Skoro z poczynionych ustaleń wynika, że pozwana odmówiła powódce zapłaty także za tę część robót, za którą powinna zapłacić, zgodnie z art. 481 k.c. musiało to powodować obciążenie pozwanej odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia.

Nie zasługują, zdaniem Sądu Apelacyjnego, na uwzględnienie także zarzuty apelacji pozwanej kwestionujące oddalenie powództwa wzajemnego. Roszczenie o zwrot należności wypłaconych przez pozwaną powódce w okresie poprzedzającym niniejszy proces nie mogło być uwzględnione, gdyż pozwana nie odstąpiła skutecznie od umowy łączącej strony, a powódce przysługiwało od pozwanej wynagrodzenie w wysokości wyższej od otrzymanego. Zgłoszone w ramach powództwa wzajemnego roszczenie o zapłatę odszkodowania na poczet kosztów ponownego ocieplenia budynków także nie mogło być uwzględnione.

Nie zasługują też, według Sądu Apelacyjnego, na uwzględnienie apelacji powódki oraz interwenienta ubocznego W.M. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 marca 2000 r. zawarł stwierdzenie, że roboty wykonano wadliwie, i że obydwie strony winny ponieść konsekwencje finansowe takiego stanu rzeczy. Stwierdzenie to dotyczyło stanu sprawy w którym powódka główna dochodziła wynagrodzenia za wadliwie wykonane roboty, a pozwana - powódka wzajemna w ramach pozwu wzajemnego m. in. odszkodowania związanego z kosztem ponownego ocieplenia budynków. W dalszej części uzasadnienia Sąd Apelacyjny wyraził jednak pogląd, że wynagrodzenie powódki winno być obniżone proporcjonalnie do wadliwości dzieła, a w razie niewykazania przez powódkę wzajemną innej szkody poza kosztami usunięcia wad, powództwo wzajemne powinno być oddalone.

Skargę kasacyjną, nazwaną „kasacją”, wnieśli dnia 14 lutego 2006 r. interwenienci uboczni po stronie powodowej W.M. i G.D. Następnie dnia 5 kwietnia 2006 r. skargę kasacyjną wniosła interwenientka uboczna G.D. W obydwu skargach zarzucono naruszenie art. 386 § 6, art. 382 w związku z art. 233 § 1 oraz art. 199 § 1 pkt 2 w związku z art. 386 § 2 i 3 k.p.c., a ponadto podniesiono zarzut przedawnienia wszystkich roszczeń Spółdzielni Mieszkaniowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwana – powódka wzajemna w odpowiedzi na skargę kasacyjną podniosła, że dnia 28 grudnia 2005 r. została zawarta między stronami ugoda dotycząca wykonania wyroków sądów obydwu instancji. W § 5 ugody przewidziano wstrzymanie jej wykonania w wypadku wniesienia kasacji przez którąkolwiek ze stron.

Skargi kasacyjne zostały wniesione przez interwenientów ubocznych, występujących po stronie powodowej. Mimo zawarcia wspomnianej ugody, brak jest w okolicznościach niniejszej sprawy podstaw do uznania, że interwenienci uboczni dokonali czynności procesowych, które pozostają w sprzeczności z czynnościami i oświadczeniami strony, do której przystąpili (art. 79 zdanie drugie k.p.c.).

Zarzut naruszenia art. 386 § 6 k.p.c. jest nietrafny. W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 10 marca 2000 r. jest mowa o tym, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy rzeczą Sądu Okręgowego będzie dopuszczenie dowodu z opinii kolejnego biegłego na okoliczność wielkości wynagrodzenia należnego powódce przy zastosowaniu składników cenotwórczych objętych umową i przy uwzględnieniu rzeczywistego zakresu wykonanych robót według cen z daty wykonania umowy, a także kosztów usunięcia wad dzieła przy zastosowaniu cen z tej samej daty. Jest oczywiste, że z uwagi na charakter prac ociepleniowych wykonanie umowy nie nastąpiło w jednej dacie, lecz trwało w czasie. Stąd przyjęcie różnych cen, uwzględniające występujący ówczesnie intensywny wzrost inflacji, zostało słusznie ujęte w opinii biegłego i trafnie podzielone przez Sąd Apelacyjny. Właśnie dzięki przyjęciu takiej metody obliczeń ceny odpowiadały cenom z daty wykonania umowy – zgodnie z zaleceniem Sądu Apelacyjnego, pierwotnie rozpoznającego niniejszą sprawę.

W związku z zarzutem naruszenia art. 382 w związku z art. 233 § 1 k.p.c. należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest ugruntowany pogląd, iż sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji bez konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNCP 1999, nr 7-8, poz. 124; postanowienie z dnia 2 marca 2000 r., III CKN 257/00, niepubl.; wyrok z dnia 31 marca 2000 r., II CKN 762/98, niepubl.; postanowienie z dnia 11 kwietnia 2000 r., III CKN 234/00, niepubl.; wyrok z dnia 26 maja 2000 r., I CKN 729/98 niepubl.; wyrok z dnia 26 października 2000 r., II CKN 310/00, niepubl.; postanowienie z dnia 8 listopada 2000 r., III CKN 1378/00, niepubl.; wyrok z dnia 9 listopada 2000 r., II CKN 329/00, niepubl.; wyrok z dnia 22 października 2002 r., III CKN 1091/00, niepubl.; wyrok z dnia 11 kwietnia 2003 r., III CKN 1466/00, niepubl.; wyrok z dnia 18 września 2003 r., I CK 96/02, niepubl.; postanowienie z dnia 6 listopada 2003 r., II CK 188/02, niepubl.; postanowienie z dnia 20 listopada 2003 r., III CK 84/02, niepubl.; wyrok z dnia 17 lutego 2004 r., III CK 314/02, niepubl.; wyrok z dnia 22 lipca 2004 r., IV CK 537/03, niepubl.; wyrok z dnia 5 sierpnia 2005 r., II CK 26/05, niepubl.; wyrok z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 22/07, niepubl.). Taka ocena – wbrew twierdzeniom interwenientów ubocznych - nie oznacza przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów. Oczywiście konieczna jest w takim wypadku wnikliwa ocena dowodów, jednakże takiej właśnie oceny dokonał Sąd Apelacyjny, który bardzo dokładnie i przekonująco wyjaśnił, dlaczego jako podstawę ustaleń przyjął opinię jednego biegłego, a nie podzielił wniosków zawartych w drugiej opinii.

Zarzut przyjęcia przez Sąd Apelacyjny nieważności postępowania w części dotyczącej roszczenia o odsetki jest nietrafny i stanowi wyłącznie polemikę ze stanowiskiem tego Sądu, który w uzasadnieniu wyroku przekonująco wykazał, dlaczego istnieje tożsamość roszczenia o zapłatę odsetek w niniejszej sprawie oraz w sprawie [...] zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K.

Podniesienie przez interwenientów ubocznych, występujących po stronie powodowej, zarzutu przedawnienia roszczenia, jest bezprzedmiotowe, skoro

powództwo wzajemne Spółdzielni Mieszkaniowej w M. zostało prawomocnie oddalone.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.